„ЗАСТАВА“ излази редовно: **средом, петком, недељом**, на целом табаку, а у **торником** на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф.
на по године . . . . . 7 „
на четврт године . . . . . 3 „ 50 н
на један месец . . . . . 1 „ 20 н.
За Србију:
(*у сребру.*)
на годину 33 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ„ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 новчића у књижари браће М Поповића.

БРОЈ 133. **У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 28. АУГУСТА (9. СЕПТЕМБРА) 1877.** **ГОДИНА XII.**

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ“.

БЕЧ 27. августа. Велики кнез заповедник јавља: Турци покушали нападај на Ловчу, но су сјајно одбијени. 24. августа узели Турци офензиву код Казелева, борба била жестока, руска војска немогав одолети надмоћи турској повукла се натраг. Турци под Мехмед-Алијом узели офензиву на свима тачкама.

БОЈНО ПОЉЕ.

Колико се из најновијих вести са бугарског бојишта видити може, Руси се на источној страни према Мехмед-Алији придржавају строге обране, ограничавају се просто на то, да непријатеља дочекају и да само после жестоке борбе уступају према средишту руском, које се налази на Јантри. Тог истог начина ратовања придржавају се и на јужној страни напрема Сулејмановој војсци, као што се то видило из шестодневних сјајних бојева на Шипкином кланцу, где су Руси држећи се строге дефензиве ограничили се на то само, да сузбијају јуначки вратоломног Сулејмана и тако задрже преважну стратегичну позицију у својим рукама.

Једино на западној страни, према Османпаши, почели су Руси нападати и то нападање увенчано је већ досад грдним успехом. Очевидна је намера руска, да Османа са свих страна опколе, да га одсеку од могуће везе како са Сулејманом, тако и са Мехмедом, те да му тако у клопци спреме катастрофу неизбежну. У то име прешла је румунска војска преко Дунава и заузела положаје према Плевни тако. да га са северне стране у шкрипцу држи и да му евентуалан повратак у Видин пресече.

Цернирање пак Османове војске могло се у подпуности својој тек онда извести, ако Руси Ловчу заузму. То место лежи јужно од Плевне и одатле се господари над северним делом Балкана. Освојењем Ловче одклоњена је могућност Осману, да са Сулејмановом војском у какав додир дође и комбинован нападај на Русе учини. Осим тога могу Руси из Ловче пресећи онај друм, који од Плевне југозападно у Софију води и тако довршити подпуно цернирање Османове војске. Положај Османов веома је по њега погибељан и туркофилски победилац може да доживи срамну капитулацију. Плевна није град. нити је у томе месту стоварена сва војена потреба, да би се турска војска на дуже времена држати могла. Истина, да ће Осман све могуће учинити, да се укопа у Плевни. То је турски начин војевања, који се при скакој стопи у напредак утврђују и укопавају. Но покрај свега тога, Осман није могао од Плевне начинити град, у којем би се дуже времена одржати могао. Мораће дакле све могуће покушавати да се из те своје незгоде, која му се са свих страна спрема, какогод изкобеља.

То се види и из најновијег брзојава, који нам вели, да су Турци покушали, да и опет Ловчу заузму. Како су пак при томе покушају насели, јер су од Руса сјајно сузбијени, то остаје Осману најсигурније још, да се што пре хвата друма оног пут Софије. То би му било најсигурније спасавање и ако га ни на том путу неће Руси са својим крилатим козацима на миру оставити.

На сваком другом путу мора се крваво пробијати без велика изгледа, да ће се збиља и пробити. Воља му је да бира, хоће ли ударити на утврђени и велики центрум руски и преко главе главног стана руског пружати руку Мехмед-Алији, или ће изабрати Видин за своје скровиште, на којем га путу дочекује румунско-руска војска. Свакако неће дуго потрајати, па ће се знати на сигурно, каква ли је судбина намењена том „победиоцу код Плевне“.

Док Руси на тој западној страни принуђавају управо непријатеља, да се огледа на отвореном међану, дотле, као што горе напоменусмо, према Мехмед-Алији, на источној страни свога положаја, избегавају главну и одсудну битку с Турцима. То се види из свих извештаја, који са те стране овамо допиру. При сваком сукобу на тој страни каже се, да се Руси повлаче натраг због тога, што се непријатељ у надмоћности налази. То значи, да Руси неће своју главну снагу на тој страни да ангажују пре времена. Наравно, да туркољуби све те омање сукобе телале у свет као велике турске победе. У самој је ствари пак: поступно концентрисање руско на источној страни. То ће трајати све дотле, док неприспе гарда руска у толиком броју, да и на тој страни Руси узмогу одпочети офензиву или примити отворену и одсудну битку. Како је пак руска гарда већ почела приспевати, то је сваки дан, који прође без битке, по Русе добитак, а по Турке губитак. Овде се може у истини применити она реченица: да ко у времену добије, тај је добијо све.

С тога је појмљиво, што Турци од своје стране покушавају на свима тачкама, како би изнудили главну битку што раније, пре, него што приспеју подкрепљења руска. Отуда је живље кретање Мехмед-Алијно, отуд нападање на целој источној линији. Турци се надају, а с њима и свиколики им пријатељи, да би им том битком, ако би сретно по пророков барјак испала, пошло за руком, да сврше рат бар за ову годину. Како се преко зиме не би могле велике војничке операције предузимати, то би отворено поље било за дипломатисање европско и тада би остала још могућност, да се како год турска царевина од пропасти спасе.

Наравно, да је то рачун без крчмара. Русија ни у том случају не би могла пристати на даљи опстанак отоманске државе, и спремала би другу и друкчију војну за пролеће. Но то је тема, о којој би прерано било сад већ речи трошити. Још нису Турци ни једног одсудног боја добили. Још високо и победно вију се заставе руског орла по турској царевини, нити је и једна важнија позиција из руских руку испуштена. Главна и средишна сила руска издржаће нападаје очајничких Турака дотле, док неприспеју нови јунаци из големе и моћне Русије. То приспевање руске гарде нестрпељиво се очекује данас не само у главном руском стану, него и по читавом славенском свету, наиме међу балканским пећеницима и борцима за слободу. Прислушкује се бат и топот те нове војске. До приспетка њена нека је вољан славенски свет, нека у главном стану руском удешавају кретања војна према топовској грмљавини, е да би се тако једном и Руси нашли у надмоћију према Турцима.

Кад пак приспе једном та руска гарда, тада ће увидети на скоро непријатељи људске слободе и напредка, да су обмањивали себе и цео свет, кад су тврдили, да ће овогодишња војна остати нерешена. Одсудни ударци следоваће тада брзо на све стране, а много удараца нетреба за трошну царевину турску, којој је данас једини још ослонац: војска, што је у Бугарској имаде. Кад дође часак, а тај је данас врло близак, да та војска неузмогне руској надмоћности одолети, онда ће почети да пуца државна зграда турска на све стране, па и на оној, где се застава балканског Српства вије.

* * *

(*Трећа битка код Плевне.*) Дописник „Дели-Њуса“ телеграфисао је своме листу 31. августа овај извештај о том боју:

„Баш сад се сврш.. и трећа битка код Плевне. Јутрос у осам сати напали су Турци на руске позиције и тако се развила највећа битка у овом рату. Испрва сам чуо потмулу хуку а доцније се уверих да је то заиста артиљерија. Кад погледасмо правцем на Плевну, опазисмо бео густи дим с оне стране брежуљка — знак, да топови већ у велико раде. Ја се упутих према Пелишта и сретох на путу бугарске бегунце и већ кола са рањеницима. Кад сам стигао левом крилу, беше ово од Турака потиснуто, који су редуте заузели; на скоро за тим су Руси позиције натраг узели, ал су их опет напустити морали. Нисам стајао ни пет минута после овог догађаја на овом месту, кад се на једаред стане брежуљак, који нам је према фронту стајао да црни. Ми подигосмо дурбине и опазисмо, да то непријатељ беше, који се спремао да јуриши на руски центрум. И заиста, не прође много, и они стану силазити с брежуљка управо на нас, ал мирно и не пуцајући, и не у гомилама већ раштркано. Тако напредоваху они једно по миље а међу тим их је руска артиљерија страшно конабила.

Руска пешадија се међу тим брежуљку приближавала те је Турке, који се баш намештаху, ваљано оштетила са ватром својом. Турци су напредовали према левој страни и шанчевима, који су тамо били, те смо их на неко време изгубили из вида, кад се у кланац спуштаху. Руси су међу тим једнако пуцали на њих и то тако јако, да су Турке за 15 минута вратили, носећи собом рањенике своје. Ал им још није било доста.

Охрабрени тим, што су пређе руску редуту заузели, мишљаху Турци да ће и ову линију заузети, те се почели на ново купити и на ново јуришати. *Сад настаде ужасан бој.* Цео брежуљак на коме су шанчеви били, био је покривен са лешинама. Битка је дошла до врхунца свог и Турци буду на ново одбијени. Чисто се неда веровати, ал они почеше опет јуришати. Нами се то чинило, као беснило какво, јер смо приметити могли, да руска ватра ни за тренут застала није и да руски редови ни једаред посрнули нису; ван тог смо знали, да је Русима за леђи јака резерва била за сваки случај.

Клање се из нова одпочело, ал није дуго трајало, Турци, сасвим сломијени, повуку се натраг, ал су своје рањенике собом понели. Редуте, које су у почетку још заузели били држали су, ал им Руси нису дали времена, да се угњизде, јер одмах за тим се пусте шест роте те окомитим бајонетом навале на редуте и избаце Турке из њих на јуриш. У четир сата беху Турци на свим тачкама узбијени. Руси су заузели своје прве позиције а њихова је коваљерија још неко време Турке гонила. Руса беше у овом боју 20.000, они су изгубили 500, а Турци 2000 које мртвих које рањених.

? **Котор** 10 августа. Ономадне Црногорци на јуриш узеше Чађавицу брдо, на коме се налазила турска тврђава, и неколико шанчева, са које су Турци одбијали црногорски приступак граду Никшићу.

Одабрало се 300 Црногораца, који су дали књазу ријеч, или Чађавицу узети или сви изгинути. Двадесет Његуша и Цетињана отважише се понијети пред 300 друга динамитске фишеке, који пријеђоше пољем у размету са којега брда пуцаху топови турски на све стране, а тако исто и наши.

Турци просуше огањ из Чађавице, а наши загоном приступе до под саме зидове, баце десет фишека динамице, које на мах запале. Турци видећи ужасно падање стијенах и погибију, а Црногорце ђе преко зидова ускачу у њине шанчеве — оставе шанчеве и тврђаву, пак листом утеку у најближе куће града Никшића, а Црногорци заузму све брдо до самога Никшића. Говори се, да није ни један Црногорац погинуо, само да је рањено пет пјешивацах.

У цетињским болницама број се рањеника умалио, међу којијема је донешен четрнајстољетни борац *Милија Павићевић*, који је назад 10 дана рањен на Студенац при Никшићу више кућах Мушовића, идући са својом дружином предстражом препуцавати се с Турцима, ранио се у стегно, и у десној руци. Држи се јуначки, изгледи су да ће оздравити. Занимљиво је споменути и другога војника добровољца дјечка из Љуботиња *Ника Филипова Пејаковића* од 15 година, који се у најжешћем боју на Плану ранио, коме се морала при операцији рука обрезати, да се од смрти спасе. Он се добро поправља, и при превијању лекара вазда се смије, говорећи, да је већ оздравио.

Чујемо, да му је г. Васиљчиков пензију одредио, и да ће га васпитавати.

? **Котор** 11. августа. Уторник 9. о. м. био је бој у Берима при Подгорици, које га Турци арбанашки крадимице ноћно учинише, надајући се, да ће сва Љешанска села попалити и опљачкати. Овај је лупешки нападај учинио Халил спахија, и Осман-бег Османчић, хришћанске крвопије, ђе је дигао био неколико низама и Турке подгоричке; наша их је предстража у јутро рано опазила ђе тутње пољем Љешкопољским пут Кокота, Фармака и Зеленике, ђе их дочекаше јуначки у први мах Радоје Мушикин, Саво Јоков, и Симо Иванов су 600 Љешанах, започне се бој у Бере, који је трајао пуни 6 сати, навирући Турци да продру пољем уз Кокоте. Љешњани их тукоше из Михиње, Зеленике и Фармаках, да су се тако смели, да нијесу знали куд ће окренути. Топови су им пуцали са сред Горице, којијема управљаху низами и гађаху села у горње и доње Кокоте, но при свему турскоме навирању наши их храбри Љешани уметерижени погнаше мимо Берих до у Љешкопоље, ђе се бој и раздвојио.

Први је загон учинио јатаганом у руци ђуро Кокетин Ускоковић и Богдан Кикин, који су по једну турску главу откинули. Турака је приличан број погинуло, а рањених је толико било, да су непрестано вукли преко поља на коње и колима, грабећи рањенике да их Црногорци не сијеку. Љешњана је погинуло девет, а рањенијех је 21. Бој у Фармаке у Бере био је грдни удар и пораз за арбанашке Турке, јер су се крвавијех носова у Подгорицу вратили од храбријех Љешњана. Живјели јунаци црногорски!!

? **Котор** 13. августа. Посада града Никшића са стране Црногораца у дивном је реду, јер се све ближе зидовима вароши примиче и на јуришу шанчеве отимље. Ономадне су Црногорци на јуриш узели шанчеве Петрову Главу са сјеверне стране при самијема кућама Никшићкијема, а на Чађавицу изнијели су топове да гађу варош. Остала војска стоји на своја одређена мјеста, а свијетли књаз Никола на Сливје, са неколико батаљона војске. Војвода Петар Вукотић на Требјеш, а Лазар Сочица на Горње поље.

Са цетињских болница јављају нам, да је умро 9. о. м. Риста Радовић из Косијерах, Ријечке нахије, који је рањен био на Пресјеку у десно раме. Истога дана умро је у вече, познати Херцеговац *Драго Беат* сестрић Лазара Сочице, који је три пута рањиван био, од првога устанка до последњега. Он је од 15 година у Гацко почео се за насилија с Турцима туђи, био је арамбаша по Невесињу, који се најпре у Јаворку ранио, други пут на Леденице код куле Ченгића, трећи на Љубине, а четврти сада на висове Острошке у главу. Он је био људина средњега раста, годинах 36, прсих и плећах широки, мишицах дебели, лица широкога, бркова велики. Љекар руски Петар Алек. Гец казао је, да још личнијега и снажнијег човека није у животу видио. што дичног јунака Драга Беата, при самој смрти тако се раздвајао душом, да су га морали лекари држати, растежући око себе рукама у тешким мукама, који око 8 сати издахну. Сјутра дан приређен му је био парадни спровод, којега праћаху већи чиновници и перјаници са много рањеника из болница, те тако отпратише га до цркве.

Лака им црна земљица, а слава праху њихову, који падоше као жртве народне слободе.

На Цетињу се почела раздавати помоћ многијема Васојевићима и рањеницима, од књаза Васиљчикова, који су у течају осам дана примили преко 300 форинти. Сиротињи је наређено, да се пријављују економу г. Радичевићу, који их представља опуномоћенику и раздаје им новце, а госпођа Богољубова почела је робу раздавати.

С босанске крајине 18. септембра удари Триво Амелица војвода са својим четовођама на турски пазар у Крајини Бјеловац, који је 1 и по сат удаљен од међе, где је сваки дан пазар држан, те тако пазар растерају и на истом месту Турака 5 мртва и 7 рањени. Усташе је сјајна срећа пратила, сви се здраво повратише својем логору.

21. септембра Триво Амелица, војвода, с четовођом Ђуком Ситнићем ударише на турско село Језерско, које је добро утврђено с 2 шанца, војвода с десног краја постави позицију а четовођа с левог краја, те тако утврдише позицију, а са избранима и храбрима војницима на јуриш у село уђоше преко турски мртви лешина, спалише га сасвим; Турака 28 мртва а рањени 30, од усташа рањена 4 — а на мртво ни један.

+ Из **Дрниша** 6. августа. Данас у 11 сахати дођераше из Книна овђе четири жандара и четири коњаника 47 четника и већу попа Вајана Ковачевића, са овијема и Петра Андрејева, љекара руског. Ове је аустријска војска похватала на граници приликом боја или, да боље речем турског нападаја на усташе у Црном Потоку и на Седлу. Докле у једној вароши има неколико племенитих и добротворних људи, ту није још изумрло чувство народно и човјечанско. Како бједне страдалце спратише у жандарску авлију, нађе се неко-

лико грађана, који се између себе порезаше и уморне, гладне и жедне заробљенике нахранише и напојише у њиховој невољи. То племените дело учинише г. г. судац Милић, пристав Радоничић, писар А. Јовић, др. Е. Катић, Иван Милић, Штркаљ, др. Петричевић, Макаранац, техник Иванишевић, калуђер Колунџић и љекар мјестни Бузолић. Слава свима на овом човјечанском дјелу! Овим случајем одликовао се лекар Бузолић, он је нарочити објед дао спремити за руског лекара г. Андрејева и вођу попа Вајана Ковачевића, које је изненадило рјетко гостољубље Бузолића. Свјетао му образ међу људима и браћом Славенима. Да није било кратко време, нашао би се и још који племенити човјек, који би пружио дарежљиву руку страдалницима за народну и човјечанску слободу.

У три сахата по подне наши гости заточници отпраћени су у Шибеник, а одатле ће их одправити на коју морску отоку, да тамо можда чаме до свршетка источнога рата. Не чудим се осталим заробљеницима, али чудим се заробљеном љекару Андрејеву, који је над болесницима и рањеницима вршио најплеменитију дужност човјечанску. Сирах Андрејев био је заточник у Книну са осталим заробљеницима и бјегунцима. Једино му је јадиковање било смирени и хладнокрвни израз: „Не знам зашто сам у тавници? Зла ником учинио нисам. Ако сам спасао живот болесним и рањеним људима, с тим никоме нисам учинио увреде ни штете. Мене се политика не тиче, моја је света дужност болесне и рањене његовати и лечити, као и сваком љекару, човјеку“. Кад је г. Андрејев приморан био бјежати испред варварског оружја, незнајући којом ће путањом избити на аустријску границу, опази и дозове једног чобана личког, који га пропрати и изведе на аустријско земљиште за погођену награду од 60 нов. Аустријски војници држећи да је и пратиоц усташ, ухвате и њега са Андрејевом. И тај пратиоц сад је на каквој отоци са усташима.

За то што су дивљаци Турци аскерци, као и башибозуци од почетка рата до сад више пута упадали у нашу земљу, крв невину пролијевали наших поданика и босанских бјегунаца на нашој земљи, на војнике наше пуцали, куће и колибе наших поданика палили и робили, силну стоку из пограничних села запљењавали и одгонили, а 23 јула о. г. чуда свога варварства показали на јадним бјегунцима, чобанима и нашим поданицима у селима нашим, Стрмници, Плавну и Дреновцу, време је већ, да наши крајински заступници, наше крајинске општине, наши духовни пастири и учитељи, грађани и селски кнезови подигну свој глас код владе или да влада стане на пут упадајима турским у нашу земљу и злочинствима варварским на нашој земљи, или да допусти, да се народ наоружа и сам собом своје огњиште брани од дивљака, поганих Турака, који познају пријатеља колико и непријатеља. —

ЊЕГОВОМ ИМПЕРАТОРСКОМ ВЕЛИЧАНСТВУ,
Господару све Русије и покровитељу свију Славена.

МОЛБА НАРОДА БОСАНСКОГ.

Милостиви царе!

Већ истече пето столеће нашег страдања од онога несретнога дана од како падосмо под господарство непријатеља хришћанских зверских мусломана. — Ми смо се свагда надали, вазда смо уверени били да ће велики руски народ као једноверни и једнокрвни к нама доћи и ослободити нас од варварског ига.

И ето сада бог је изабрао *тебе Царе*, да Ти ослободиш овај јадни патнички народ од дивљег господарства, па нека бог благослови *Тебе Царе* и твој народ у том великом делу.

Има две године дана од како доведени до очајања нечувеним тирјанством нечувеног душманина решисмо се устати противу њега, па или сви изгинути, или се ослободити. И ако смо слаби били природном снагом, опет нас је надежда крепила за будућу слободу и света борба за веру и часни крст. Али двогодишња борба са силним непријатељем сатрла је наше слабе силе. Сви крајеви наше богате али несретне отачбине преображени су у пустињу. Цркве су варваром оскврњене и разрушене куће, и села попаљена. Људи који су остали били у животу, тражили су у бегству спасења. Многи између нас морали су се вратити под ножеве својих мучитеља, већина пак од нас, скривали смо се по пећинама, трпећи страшне муке и оскудицу. И што нисмо сви од глади и зиме помрли имамо благодарити Теби Царе и нашој братској Србији, за учињену помоћ добротворним одбором.

Све наше породице расејане су, многе мајке не знају ђе су им ђеца, чланови породице раздељени су једни у Аустрији, а једни у Србији. С онима, који су остали у Босни немогући бежати, чине се велика насиља и мучења, желећи се тиме осветити часном крсту.

Ово је Царе, положај, у ком се цео наш народ налази.

Сад долазиш Царе твојој славној војсци на Дунаво да заједно шљоме ослободиш подјармљени народ после петстогодишњег робовања. Ми се надамо милостиви Царе, да нећеш ни нас заборавити, да ћеш и на нас бацити твој спасавајући поглед. Ми смо уверени, да кад си се један пут решио за крст часни и избављење пролити драгоцену крв свога народа, да се та благородна крв неће узалуд лити, већ да ће донети својој патничкој браћи спасење и слободу.

Но слобода наша неби могла дуго трајати без даље твоје милости, јер ми смо народ мален и млад, неискусан у светском животу, а окружени смо многобројним непријатељем, који би једва чекао згоду, па да нам метне на врат јарам од којега се никада неби могли избавити. Православна вера, народни обичај и језик, све би то било за кратко време потлачено лукавим непријатељем, који неби употребио силу против које смо се умјели бранити пет сто година и сачувати све што је народу свето, него би својим превасходством над нама и вештим интригама, преварио нас и метнуо би нас у још црње ланце, него ли смо били пре.

Како дакле да се стане на пут тако плачевној судбини нашега народа? Једино средство за срећнију будућност нашу налази у рукама Вашег Величанства — и босански народ припада Твојим стопама, и усуђује се молити да га узмеш под своје закриље, да га ослободиш, да га сјединиш са братском Србијом, која је толике жртве на олтар ослобођења нашег принела. — — —

Коме да се поверимо ако не Теби милостиви Царе? Ко ће нам чувати веру и народност, ако не Ти, отац Славенски? — Ко ће нас учити, ко ли бранити од унутарњих незгода и спољашњих непријатеља? Нико, до ти.

Дубоко уверени да нећете презрети срећу народа, — да ће те испунити ову нашу молбу: остајемо вазда благодарни и предани Вашем Величанству.

23. Априла 1878 год.

Долазе потписи народа босанског.

ДОПИСИ.

= **Из Баније**, 23. августа. (*Наметање „Обзора“. Загребачки митинг. Школе у Травнику. Даница „коледар.“ Изјава службена из Книна и „Застава.“ Разно.*) Имао сам прилике слушати од њих више, да им од неколико дана непозван гост долази у кућу, а тај гост је главом загребачки „Обзор.“ Па та неприлика снађе и мене већ неколико пута, а незнам од куда то.

Данас ево га и опет трнапи у кућу. Баш како киша пада, а ја отворим и дадем се на читање. Број је 201. у понеђељак 3. рујна. На првом мјесту раскорачио се што но кажу „банов слободњак“ те иде да Крајину освоји и проглашује свакога „издајицом земље“ тко узањ није, или паче тко би противно радио. Чудно! па ено у броју 194. „Обзора“ подсјећа поштен крајишник на његове баш противне ријечи ђе вељаше то „народно“ бајаги гласило: *„да неће или боље да нијесу волни потицати спојење крајина све дотле, док се неодлучи о крајишком имутку.“* Ergo: данас је већ друга. Али само „vorwärz „Обзоре“! Та „издајице“ по крајини лако је опипати, а митинги флорирају, па ту је фотељ и пештанска штипендија на вјеки арендирана. Ко мисли свиларски прокуратор, ако недаду Мађари, даће Швабе.

Па тко је сретнији од Крајине, кад она има толике помагаче, ђе од њих несмје Мађар ни да погледа н. пр. на Међумурје, на Ријеку; а Шваба на Далмацију и још друге „виртуалне“ стране „матере земље.“ — Све је то управо тако сјајно и славно једини народњак „Обзор“, па му Крајина може на ријеч и да повјерује!...

Али ми се најљепше допада што јавља из Босне, како „католичке“ школе напредују у Травнику, тога више нема. „Ујак“ Грга равнатељ је, па онда нефали. Та зна се да су фратори „културна“ сила у Босни, они знаду на колико оћеш језика н. пр. запис дати Турцима. И оће се Хрвати још љуто покајати, што су одузели своје школе фраторима, а ето у Босни силно просвјета обузела, те се сада декламира онуда пјесма стара: „Код потока Карашице, валповачке двје снашице, своје бјеле ноге праше etc.“ Па да ефект непромаши, зачинио је дописник из Босне овако: „Ovdi ne ima kao u njekim školam od pravoslavnih Zečevića zemljopisa, u kom je spojen i njeki krivi nauk proti papi i katolicima etc.“ На то уредник додаје: „Odzovite se češće.“ Само кад је православни наук „криви“ то се допада „Обзору,“ а он је иначе срцем и душом за просвјету, и на митингу за православну Русију. „Nur logisch, baratom“!!..

Па и то још није све. Судим да је мој гост баш спремао се да ми дође, јер од „просвјете“ даје Koledar „Danicu“ пун пребрана садржаја, таман да вели: шта су ваши „Орли“ и „Соколи“, „Панчевци“ и такове ситнице, ево вами „Koledar“, а небојте се ви друштва „светојеронимскога“, па изреком нагласује: „тко можда лудо мисли, да се „Даницом“ иде за тим, не би ли кога „pošokčila“, нека чита само садржај — па онда нека суди.“ То је бар јасно за мене.

Него ad vocem книнска изјава, пардон „очитовање.“ Службено се опровргава нека неповољна вијест, која је у „Застави“ донешена, како су у Книну погрдно срели бједне устанике, што но их је похватало на тромеђи, и некамо заточило. Мени је управ драго, што се ту очитује, можда те је „Заставу“ у неколико оцрнио тко тај, што „Застава“ није крива, јер није кадра свему свијету право учинити. Али ако одиста у Книну није било овога пута околикога саблазна, онда неувиђам, да је поменутој господи доликовало машати се и даље, право нападати „Заставу“ и тако уважени српски народни орган службено *„сажаљевати,“* па не само ради предложеногa случаја, него изреком стоји: „рад објелодањивања народу и богу *мрзких чланака* и т. д. Баш тако рекоше, а неизбрајају тије чланака, јер их нема.

И по томе судећи држим, да је томе „уреду обћинском“ ближе срца овога пута било пружити „Обзору“ кебу против „Заставе,“ управ против Србства и српскога народа, (јер то је сминентна истоветност!) него ли ма шта друго. Па ће се усудише начинити машице и снашице од службеногa печата, ту се даје само по себи разумјети, што од срца жалим, да у Книну одиста има гавраново гњиједзо, у коме, како рекоше гг. очитовачи, кипе „тежње непоштене, глупа мозга, покварена срца, фанатизма религиознога са клетом намјером, да разпали вјерске страсти и т. д.“

Још ћу рећи на ту адресу: Зна се да је н. пр. Минућ арцибискуп у Задру некада записао гадне погрде против српских бораца за слободу, те га не опра ни цјело море јадранско од гњусности толике. — А што ли ви браните забуђалену свјетину, кад и сами непостиђесте се јавно пред изображеним свијетом горе чинити од простачке руље тамо! Или је по вашој савјести тај ваш атентат лијеп можда? Ако ви и ваш „Обзор“ такову савјест држите, онда ту нема савјести, а да срца имате, како вам је бог и народ пуста спрдња, ви би „крсту од три прста“ љући крвници могли бити, него што су Турци, Курди и Черкези. Срамите се!!

Крв ми кипи и рука дрхће, па прекидам од толикога покора.

× **Осек** 24. августа. (*Митинг о источном питању.*) У недељу 21. августа одржаван је у овдашњој варошкој башти митинг, који је имао да у име осечког грађанства изрази своје мисли о источном питању у опште, а о трајућем руско-турском рату понаособ. Но прије него бих вам стао причати о самоме митингу, дозволите ми да мало издаље почнем.

Мисао за одржавање митинга покренули су неки овдашњи родољуби, поименце пак; одветници Васа Ђурђевић, Рукавина, трговац Селингер и др. те су они такођер дозволу од стране овдашњег магистрата за одржавање митинга испословали. У прошасти уторак т. ј. 16. авг. о. г. скупе се покретачи на договор, да ту установе програм митинга којим ће редом тећи, за тим резолуције, које ће сакупљеном збору предложити. Но већ при последњем питању настане препирка, да ли да се приме на митингу познате загребачке резолуције или да осечко грађанство, с обзиром на разноврсне народносне елементе, које у себи садржава, изрече такове резолуције, које ће сваки осечки грађанин без разлике вере и народности, попримити моћи. У последњем правцу говорио је г. Васа Ђурђевић, наглашавајући, како би целисходно било, да целокупно осечко грађанство на заказаном митингу учествује и да се дакле према томе сходне резолуције предложе, које примити неће се ни један грађанин осечки устезати, а така резолуција били би она, која би се ставила на опште човечанско гледиште, с којега ни један честит и ваљан човек не може желити успеха турском оружју нити даљега опстанка турској држави, у којој се такова варварства на уштрб раји и бедним рањеницима и заробљеницима руским догађају; на послѣдак таква резолуција, која би изразила своје гнушање према турским насиљима, благослов руском оружју, и оружју свих оних, који настоје крај учанити турском господству на балканском полуострову и жељу, да народи с оне стране Саве и Дунава постану слободни и независни, да узмогну и они једаред живети као људи и уживати на свом огњишту плодове људске образованости и културе. Г. Васа Ђурђевић нарочито је још нагласио и то, да се у резолуцију не уплеће ништа, што би ма код које народности сматрати се могло за сепаратизам, или што би можда наишло на одпор при самом збору. Али је г. В. директор овдашње реалке био другога мњења те је изјавио, да се са предлогом г. Ђурђевића слаже, али мисли, да част „нашега“ народа изискује, да се на митингу напомене и у резолуцији нагласи, како нас хисторично „наше“ право, како нас „наши“ политични и господарствени интереси силе, да морамо желити присаједињење Босне и Херцеговине к Хрватској и Славонији, да се тим целокупност хрватске државе удјелотвори — тим више, што неможемо допустити, да те земље буду ичије друге осим „наше“.

Овај предлог су сви присутни при реченом договору примили. Г. Васа Ђурђевић је г. В. реплицирао доказујући, да ће резолуција у последњем правцу при митингу на одпор наићи, али му на то одговорише присутни Хрвати, да ће се сваки одпор мимоићи тиме, што ће говорник, који буде резолуције предложио, нагласити, да су Срби и Хрвати према заједничком непријатељу увек сложни, а што се тиче међусобних зађевица, да ће их сами међусобно измирити. Из тога се види, да та господа нису увидила, да је баш питање о Босни и Херцеговини оно питање, које нас Србе и Хрвате диаметрално дели.

После тога договора остало је на том, да се загребачке резолуције митингу предложе. Ја имам овде приметити, да је на том договору био од стране Србаља једини г. Васа Ђурђевић, премда су многи Срби обрекли да ће на договор доћи. Са свим је дакле природно, што је глас г. Ђурђевића остао вапијућег у пустињи. При свем том изјавио је г. Ђурђевић на договору, да ће он на митингу говорити онако, како је у договору предложио, да се говори.

У недељу дакле 21. августа о. г. скупила се прилична множина грађана осечких у варошкој башти, на броју до 2000 људи, које Немаца, Чивута а које, и то понајвише, Хрвата, на име чиновника, попова одавде и из Ђакова; ђака и професора, дочим је Србаља било једва двадесетина, понајвише занатлија, никога пак од интелигенције; од стране политичне области присуствовао је на митингу градски капетан г. Модести. За председника митинга буде изабран акламацијом г. Виктор Селингер, који сакупљеном збору разложи разлог и циљ скупштине, те позове говорнике, који су се за реч пријавили, да прихвате реч.

Први устаде г. Васа Ђурђевић, који врло вештим говором знаде присутне тако узбудити, да је често бурним плескањем, одобравањем и усклицима прекидан а при концу говора са свеопћим „живео!“ поздрављен био.

Као што је г. Ђурђевић већ при договору обрекао, говорио је он и на митингу са општега човечанског гледишта, као што сам горе већ нацртао. Г. Ђурђевић је нагласио, да митинг имаде при садашњим околностима, желити свакако оном оружју срећу и благослов, које као сада руско и црногорско настоји Турској у Европи крај учинити и које настоји извојевати народима на Балкану живот достојан човека у уређеној држави. Даље је г. Ђурђевић истакнуо, да још није време нити има разлога изражавати жељу, како да се турска држава подели, нарочито коме да припадне Босна и Херцеговина, јер с једне стране ће при том други фактори меродавни бити, с друге стране известно је, да су у том разне народности аустро-угарске монархије разнога мнења, на што дакле делити кожу медведа, који је бар нама још у гори. Г. Ђурђевић је завршио свој говор са узвиком: дај боже да балканским народима сине на скоро слобода, независност и самосталност.

Иза г. Ђурђевића говорио је овдашњи судбени пристав г. др. Салај, који је у главноме поновио оно исто, што је г. Ђурђевић говорио; али је г. др. Салај предложио резолуцију, коју би свако без зазора подписао осим последњега става, у којем се наглашује жеља митинга, да би се Босна и горња Херцеговина аустро-угарском војском окупирала. Овде је г. др. Салај сигурно мислио анексију тих земаља, а никако се не могу досетити, како се г. дру подкрала реч окупација. Но како му драго, била окупација била анексија, морамо изјавити, да нам је врло жао, што је г. др. Салај спомињао таке ствари.

Публика је наравно и г. др. Салају клицала „живио“ а особито присутни Хрвати, али су се ови сами после ваљкали, што нису и о целокупности хрватске државе говорили, јер је после г. др. Салаја говорио у име немачких грађана занатлија Калтнекер, који је на немачком језику изјавио, да и немачки грађани не могу него изразити своје гнушање над турским неделима и желити успеха руском оружју — а по том се није нико више за реч пријавио, те је председник скупштину закључио.

Из свега овога не види се, која и каква је резолуција на осечком митингу усвојена. Хрвати мисле, да је загребачка резолуција усвојена, па тако и у новине телеграфисају те изгледа по том, да је и г. Васа Ђурђевић у том правцу говорио. И да не би то српска публика поверовала у хатар истини исповедамо, да је г. Васа Ђурђевић онако говорио, као што је било очекивано да ће он у Осеку, том Франкфурту на Драви, говорити моћи а да се с једне стране неизневери досадашњем свом начелу и гласу а с друге стране, да буде сигуран да ће наћи одзива код свих Осечана.

Резолуција осечког митинга биће још коначно редигирана и надамо се повољно и за нас Србе, јер само такву резолуцију, уверен сам, да ће г. Васа Ђурђевић бану препоручти а никакву другу

Коначно не може ми се незамерити овдашњим Србима а особито српској интелигенцији, што је тако индолентна била према овом митингу и што је пустила г. Васу Ђурђевића самога, да колико толико предупреди још веће еманације од стране наших Хрвата. Да је још који интелигентни и реномирани Србин на митингу проговорио и да је за собом имао наслона у српској публици, не би Хрвати могли хвалити се унапред са загребачким резолуцијама. — Illabatur omnis orbis, Eos nec ferient ruinae, може се овде казати о српској интелигенцији у Осеку.

Из темишварске епархије. Ових дана дознадох, да је Корнилије Живковић, архимандрит српског манастира Ходоша (Бодрога) јако болестан и да нема изгледа да ће оздравити, пошто је човек већ близу 70 год. стар. —

Свакоме ће од поштованих читалаца познато бити, да је манастир Ходош чисто српска задужбина Јакшића, који је не знам зашто после српско-романског хијерархичног одцепљења као „status quo“ у арадској романској епархији остао.

Овде се само намеће питање, шта ће бити по смрти гореименованог архимандрита са српским манастиром Ходошом?

Ово питање сматрам као прави Србин за духност на јавност изнети с тога, да би се св. па-

тријарх и сви они, који управљају са срп. црк. нар. добром, из дубоког сна већ једном пробудили те макар и у 12 часу у погледу рекламовања споменуте српске задужбине нужне кораке учинили. Јер, када оболели архимандрит Корнилије умре, онда је за Србе манастир Ходош пропао. Досада се у истом манастиру непрестано српски служило, званична преписка и вођење манастирски рачуна на српском језику обављало, а то се само честитом архимандриту Корнилију, срцем и душом Србину, захвалити има што је тако било, јер он је једини кадар био против свију нападаја и гонења од стране арадске романске конзисторије у манастиру „status quo“ очувати.

Браћа наша Романи једва чекају да архимандрит Корнилије очи склопи, — а за даље ће њина брига бити: кад се у кућу увуку, поставићеду архимандрита Романа, који нити ће знати а још мање хтети српски радити и богослужење на српском језику обављати. Све ће се то у романство претопити.

Шта ће бити са важним у овим манастиру за обрану овог налазећим се списима, ако садањи архимандрит напрасно умре? Зајаста стид нека је свима онима, који су у првом реду позвани, да очувају народно добро па га тако немарљиво и лакомислено напуштају, да у туђе руке пређе. — Де су нам делегације? Та нису од толиких година чланови још ни позвани да се конституишу.

Угледајмо се на Романе како раде у интерес свога народа. Они изабраше не давно у Ст. Андрашу, где је половина Срба, себи пароха без обзира на Србе; у Моноштару пак, где има преко 600 душа Срба, уништише и школу српску, како би се Срби што пре и што лакше у Романе претопили. У овим општинама немају Срби, при свем том, што је „status quo“ и што је у првој општини једна недеља у другој пак две недеље срп. богослужење било, већ од 9 год. срп. богослужење. Даље, у Кечи оделише се Романи од Срба пре 5 година, истераше их из цркве, а уговорену сноту још ни данас неисплатише. Па кад се овако поступа онде, где има живог српског народа, а шта ће по смрти архимандрита Корнилија са српским манастиром бити? Ми Срби све то с крштеним рукама гледимо. Гледимо како нам народ очевидно пропада и у туђ се елеменат прелива; шта више ћутањем и нехатошћу нашом потпомажемо још Романе у подузећу њиховом.

Ја се надам да ће св. патријарх Прокопије са дотичним владикама својим заједно, а и нашим народом избрани аутономни органа саслушати глас у гореспоменутим општинама живећег и већ у туђ елеменат преливајућег се српског народа, а нарочито глас неумрлог Јакшића, основатеља српске задужбине манастира Ходоша, који из праха и пепела вапије: не дајте, Срби, свети овај аманет, већ чувајте га српском потомству ком га ја предах, да вас оно не проклиње, него као поштене Србе и чуваре свега што је српско свагда благосиља.

Крајње је време да се из дубока сна пробудимо и к раду пријонемо.

Један Србин.

РАДЊА ГЛАВНЕ СКУШТИНЕ „МАТИЦЕ СРПСКЕ“,

у Новом Саду 18. (30.) августа 1877.

(Свршетак.)

Подпредседник књижевног оделења *Миша Димитријевић* извештава о раду књижевног оделења у прошлој години овако: „Да би се књижевни рад „Матице српске“ у прошлој години достојно оценити могао, нужно је пре свега да се човек обазре мало по српскоме свету и расмотри околности, које су посредно и непосредно на нашу књижевну радњу у опште, па и на матичину утицале.

Прошла година матичиног рада затекла је велики део нашег народа са оружјем у руци. Доба физичне оружане борбе није никако могло бити поштено доба за миран развитак књижевнога рада. Па и онај део народа, кога није судбина задесила, да стане на браник народног достојанства, пратио је живим саучешћем јуначку борбу браће своје преко Велебита и с оне стране Дунава и Саве. Колебајући се непрестано између страха и наде, између зебње и очекивања, није у свим по Српство важним, судбоносним даними нити довољног мира нити нужног расположења имао, које је све за миран и озбиљан књижевни посао нужно.

Но и осим ових општих околности, које су на књижевност штетно утицале, била је и једна посебна, која је баш нарочито књижевну радњу саме Матице спречавала и задржавала. Из извештаја г. председника имала је сл. скупштина прилике чути, колико је бриге и посла, труда и напора „Матица српска“ око тога имала, да право своје на велики стипендијски фонд Саве Текелије одбрани. Борба ова била је главна брига и најважнија радња матичина у прошлој години. А са борбом овом била је скончана још и постојана зебња за опстанак саме Матице. Да ли се пак у оваким околностима може књижевна радња као што треба неговати, — о томе држим, може лако сваки свој безпристрастан и прави суд себи донети.

Па и поред свију тих незгодних околности „Матица српска“ трудила се, да по могућству и по силама својих књижевну радњу не занемари. Је ли по ограниченим средствима својим и према горе споменутим околностима онолико радила, колико је могла, — остаје поштованим искупљеним члановима матичиним и осталој публици српској да пресуде.

За награде што их је Матица расписала, стизала су ова дела:

„Кратка теоретично-практична наука о пчеларству“ од Ст. Болманца. Дело ово било је дато на оцену Филипу Обркнежевићу и Ђорђу Камберу и на основу једногласне оцене пресудилаца, није му се расписана награда досудити могла.

„О подизању војвођака и војвођака“ од Јов. Борјановића. Ово дело награђено је по пресуди Владана Арсенијевића и дра Ђ. Натошевића са наградом од 60 фор. а. вр.

„Животопис Лукијана Мушицког“ од дра Ђорђа Мушицког.

„Живот и књижевна радња Лукијана Мушицког“ од Ђ. Рајковића. Оба ова дела издата су на оцену Миши Димитријевићу, дру Илији Огњановићу и Александру Сандићу, но пресудиоци нису до данас још своје оцене поднели, из узрока, што Ђ. Рајковић није своје дело довршено поднео, и што је тога ради књижевно одељење у последњој седници својој рок ради подношења завршетка Ђ. Рајковићу још на три недеље дана продужило.

„Избирачица“, роман од Јос. Суботића Овај роман био је дат на оцену Ст. В. Поповићу и Илији Округићу, и на основу једногласног суда оба пресудиоца, није му се расписана награда досудити могла.

„Једно дете са две матере, отац полудео“, приповетка непознатог писца. Иста је издата члановима Ђ. Рајковићу и Стев. В. Поповићу на оцену, од којих је први повољан суд поднео, а оцена другога члана се истом очекује.

„Дан и Злата“ трагедија у 5 чинова и „Вештац“, драма у 3 чина, обе од Душана Кнежевића. По пресуди Филипа Обркнежевића и Апт. Хаџића, којима су оба ова списа на оцену издата била, није се ни једно од ових дела уважити могло.

„Шохица“, шаљива игра у 4 чина од Илије Округића, која је члановима дру Мих. Политу и Светозару Савковићу на оцену издата.

То су сва дела, која су „Матици српској“ на расписане награде стизала — свега на броју девет. Овде ћу да споменем још и то, да се Милан Бедић из Београда обратио на Матицу с питањем, не би ли се за расписано дело „Историја индустрије и заната“, одређени рок продужити могао, пошто он на томе делу ради, али до истакнутог рока не може никако готов бити. Матица је у интересу књижевности молбу ову уважила, и награду за ово дело поново расписала, те тиме рок за читаву годину дана продужила.

Пошто је пак Матица од најновијег доба тај обичај примила и завела, да се и осим расписани дела и друга дела ради награде подносити могу, то су осим горњих још и друга дела „Матици српској“ стизала, која ћу овде по реду споменути.

Сама Цијук (старина) поднео је своје „Народне песме“, које су издате на оцену Ђ. Рајковићу и дру Јов. Јовановићу.

Милан Јовановић Батут поднео је дело „Здравље и напредак наше деце“, које је на основу пресуде Ђ. Натошевића и дра Илије Огњановића са 100 ф. а. вр. награђено. Дело ово угледало је већ и света у накладу Арсе Пајевића.

Др. Јов. Туроман поднео је за „Летопис“ чланак под на словом: „Одговор г. Веберу“, који је на основу пресуде Ф. Обркнежевића и Стевана Лекића за „Летопис“ примљен и награђен са 30 фор.

Ђорђе Рајковић поднео је Матици на откуп више старих писама, која је у две групе поделио и то: 1. Стара писма, важна за нашу црквену и политичну историју за време од г. 1749—1847. 2. Писма српских књижевника од 1778—1840. Ово обоје откупљено је по оцени А. Хаџића и Мише Димитријевића с тим, да се као прилози како за политичну и црквену, тако и за историју књижевности у „Летопису“ штампају.

Змај-Јован Јовановић поднео је превод Арањевог епа „Отма Мурањ-града“, који је рад са 80 ф. а. вр. награђен. Дело ово угледаће скоро света, јер га је књижара браће Поповића у Новом Саду у своју накладу примила.

Јустин Мил. Шимић саопштио је, да преводи Ваничекову „Specialgeschichte der Militaergrenze“, огромно дело од 150 табака, и замолио је за помоћ матичину, но Матица није се због скучених својих средстава овој молби одазвати могла.

Змај-Јован Јовановић поднео је своју песму, коју је у спомен стогодишњице владике Лукијана Мушицког спевао, и која је са 50 ф. награђена и тиме уједно и за „Летопис“ откупљена.

Ђ. Рајковић поднео је своје ситније историјске чланке, који су већином у „Јавору“ штампани, да се награде и засебно у једној књизи штампају. Матица је ову збирку наградила са 80 фор. ако ју писац буде засебно штампао.

То су ето књижевни радови, који су и мимо расписаних награда Матици стизали.

Осим свега тога могу саопштити сл. скупштини, да је „Матица српска“ набавила за „Летопис“ податке за Тицанову буну у Срему од г. 1807.

„Летопис“ за г. 1876 налази се у велико у штампи, пошто се већ 10. табак истога штампа, те се тако надати, да ће што скорије света угледати. У истој свесци „Летописа“ почиње се штампати „аутобиографија Саве Текелије“.

Уза све ово Матица је као књижевно средиште овостраног Српства сматрала за своју дужност, да прослави стогодишњицу рођења великог митроносног песника српског, владике Лукијана Мушицког. Светковина ова држана је на св. Саву у присуству многобројне публике новосадске, и обављена је истина у тишини, али достојно имена бесмртног песника. Свечаност ову отворио је и завршио је председник Матице кратким говором, а језгру светковине испунили су песма З.-Јов. Јовановића, нарочито за ту прилику спевана, и говор Ђ. Рајковића, у коме је достојно изложен и оцењен живот и рад неумрлог владике — јубилара.

Пошто се прослава матичине педесетогодишњице, која се прошле године обавити имала, није због незгодних околности држати могла, то је секретар матичин упућен да напише повестницу „Матице српске“ за време од 50 година дана, која би се посебице штампати и члановима бесплатно разаслати имала.

Вредно је споменути, да је Матица у интересу ширења просвете по народу, на молбу управног одбора хрв. педагогичког књижевног збора у Загребу сва своја издања књижницама пучких школа у Хрвацкој, Славонији и Далмацији без разлике вере за половину цене уступила.

Остаје ми сад још само да напоменем оне ствари, које је славна скупштина књижевном оделењу и одбору на извршење уступила.

На првом је месту предлог Стев. В. Поповића о издавању периодичне библиотеке поучно писаних списа за народ из различних струка наука; књижевно оделење упутило је самога предлагача да поднесе нацрт о изведењу овога подузећа. Но овај нацрт није још до данас поднесен; али и да је поднесен, тешко да би Матица према маленим средствима, која јој на расположењу стоје, ово повеће подузеће данас покренути могла.

На другом је месту накладни избор питомаца, који је књижевно оделење у заједничким седницама са управним одбором обавило, изабравши за јовановићевог питомца Александра Табаковића из Арада, техничара II. године, а на два места деметровићеве стипендије учинивши тројни предлог Њ. Светлости патријарху, који је за питомце деметровићеве именовао Кајицу Ивановића и Богдана Гавриловића.

Ето то је цео рад књижевног оделења, које је 4 редовне, 1 свечану и 2 заједничке седнице, и књижевног одбора, који је 7 седница држао.

То је рад матичин, а чланови и публика нека сада о њему суде. Свакојако пак желити је, да се облаци са политичног зреника што пре расчисте, и да сијне сунце, под којим ће се књижевна радња наша уопште па и матичина бујно развијати моћи.“ —

Извештај подпредседника књиж. оделења узима се с одобрењем на знање. — (Наставиће се.)

О СВРШЕНОМ ПРЕВРАТУ У БОСНИ.

Преврат је у босанским четама свршен у часу, кад је требало да усташи сложно из тврдих положаја Седла и Цоног Потока дочекају и потуку Турке. Таке згоде касно или никад више. Вође са усташима у місто да остану у својим положајима поузданим и да пуцају на Турке по мудрој наредби и расположају свога војсковође Деспотовића, у тили час повукоше се и разбегаше се у нереду без борбе са Турцима. Само двіе чете, Крецина и Миловановића, побише се с Турцима, али кад опазише, да се остале чете повлаче и бјеже испред Турака без икаква одпора, и ове узмакоша и побјегоше са малим губитцима. Најјача Каранова чета од 600 људи, без да је и пушке опалила, побјегла је, незаузевши ни опредељеног положаја. Зло се спремало па и свршило. Ово овако исте вође и заробљени четници причају. Деспотовић је исто потврдио са писмом, које је писао једном одборнику са којим је имао нужна посла од доласка до изласка свог из Босне. Деспотовић није имао никаква посла са цијелим одбором нити је зависио од одбора. Чете су растројене, једне са вођама похватане и у приморје отправљене, неке су вође своје чете оставиле, остале и не зна се право ђе су, шта раде, под којом су заставом и каква значаја. Дај боже, да се уреде и правим путем к циљу пођу. Ето тако несретно свршио се преврат у Босни. Што се поговара у неким листовима, да су чете иза несретног догађаја сударили се са Турцима на Стожиштама и другим мјестима, то је сокачка измишљотина.

Док факта и фактори непобитне свједочбе дају о изведеном превратту, док истински дописници тај несретни догађај описују и потврђују и док се босански Турци у помоћ Никшићу спремају, истаче се неки дописник у „Застави“ бр. 121. бајаги из Дрњиша 7. августа, који у својем тактичном допису тенденциозно изрази се: да је преврат измишљен од дотичних користољубних људи. (!) Али то је крупна лаж турска. Исти Узелац у једном периоду свога писма вели: „Скоро ћу им црни заглавак спремити.“ И ова је ставка била у Узелчевом писму, које је изнијела „Застава“ у бр. 118. Ја не знам како је изостављена: или погрешком слагаревом или поправљачевом? Јасно се види, да дописник није проучио несретни појав по узроцима и посљедицама, већ како годи њему и његовим једномишљеницима. — Кад се о несрећи народној ради, зар ту треба мучати и пуштити да несрећа дође до вршка, у одсудном времену спасења, или пропасти тужне покрајине српске, због нечије тежње себичне? Зар да искрени родољуби заглуше глас чисте савјести и родољубног осјећања, и да битне народне интересе жртвују себичним тактичарима за остварење личних планова њихових? Искрени и поштени Срби тако несмију радити, а они који раде Српству о глави, Српство ће их раније или доцније познати и жигосати жигом издајства и срамоте. Сваки поштен родољуб има право упитати и осудити сваког народног грјешника. Ако дописник дирајући мене мисли, да је он особа од великих заслуга и жртава, нек се покаже свјету на видику, да збиља видимо ко је искрен, ко ли је лукав Србин; ко шта има, и ко ништа нема, до свога себичног родољубља. Докле каже, да жели слогу Србима книнским, он једног заступа а друге под сумњу ставља и осуђује. То је ваљда досљедност новог морала. Сви знамо, да су племенита сва осјећања, која међу собом везује људе и воде их к врлинама. Расколник са лажним наводима бестидно устаје против сваког благородног осјећања, хвата се за љубав к човјечанству и отачаству, да сакрије своје худе намјере и тежње за једно и друго. Шта се може очекивати од таких назови родољуба? Шта ли они хоће у колу поштених Срба?

Тај нови дописник из Дрњиша са својим мајсторлуком неће посјати кукоељ у чиста срца. Лако је појмити шта хоће са оним: „Не брани „Застава“ ради хатара никога“. Он хоће да у „Застави“ отвори ступце лажи против истине. Ако је искрен па истину пише, што се из Дрњиша каже, кад није? Ја сваком поштеном Србину дајем право, да ме како хоће осуди, ако сам икад у јавност изнео лаж за истину. Ништа није јадније и смешније већ кад у јавној борби тичућој се народне користи, или штете једна страна узмакне и поникне са малодушним изговором: знам, казао би све, али не могу, није време. У таким неприликама најбоље је дотичном и недотичном мучати и ништа ниђе лакоумно не почињати, не скакати у вир, кад не зна или не може пливати.

Дописник, који би хтјео да ме из потаје гађа не дам му те насладе, већ на поље: ко си и одклен си? Друкчије тенденциозне дописнике из запећка нећу удостојавати одговора мога.

У Дрњишу на Госпојину 1877.

А. Колунџић, свештеник.

ВЈЕСТИ ИЗ БОСНЕ.

Ових дана усташи дрвенско-тешанске нахије у селу Трњанима имали су јак окршај са башибозуцима; 6 је башибозука одма мртви остало. За усташима, који су се у шуму повукли, пошао је и Осман-бег Капетановић су 2500 башибозука и нешто мало редовних војника. Осман-бегу дата је пуна власт да може сваког хришћанина убити, о ком би мислио, да је у икаком додиру с усташима био. Ето и опет меса гавранових и орловима. Та шта неби мрцварили рају они бегови, који су четири сто година у њезино здравље господовали. Али нека: кад молбе, опомене и прјетње наше не помогоше и потурчену браћу освјестити не бијаху у стању, оће други начин.

13. Костан-паша отишао је у Мостар, једни веле да изравна заћевицу између мутесарифа и Зиђи-паше, а други: да се што већа помоћ пошље опсађеним, у још неколико кућа, Никшићанима.

ПОВИ САД 27. августа. „Приморац“ пише: „*Сријемском збору у Руми* хтједоше овдешњи родољуби одпремити брзојавни поздрав, које одби овдешња брзојавна постаја бог зна с којих разлога. По што није тим путем могао приспјети до знања браће у Сријему, обелодањујемо га овдје. Брзојав тај гласи: „Приморски Хрвати братски вас поздрављају, кличући: живила Русија, ослободитељица балканских народа. Слава јуначким борцем за слободу! Краљевчани.“ По свој прилици задобили су чиновници на брзојавним постајама строги налог, да непропуштају брзојаве, у којима се спомиње грозно име ослободитеља Балкана, Русије“.

** Српска књижара браће М. Поповића добила је ово дана право, да може уз књижару држати и поштански сандучић за збирање писама (Briefkasten) и да може продавати жиг поштански (Stempelmarken), које пошт. публици нека је на знање.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ“.

(При закључку листа приспео.)

ЦЕТИЊЕ 27. августа. Никшић се предао на милост и немилост. Црногорски алај-барјак вије се на граду. Одушевљење неописиво. Живио кнез победилац! Живила Црна Гора!

НОВИЈЕ.

— Из *Систове*: 3. сеп. је велики кнез Никола свој главни стан из Горњег Студена у *Булгареми* преместио, три миље ближе Плевну. Држи се, да ће доћи до главног боја.

— Из *Букурешта*: 5. септ. покушавали су из Видина Турци, да се на чамци приближе Клуперцењу, близу Калафата, ал буду од једне румунске батерије натраг отерани.

— Из *Париза*: Руски цар је телеграфски саучешће своје удовици Тјеровој изразио.

— Из *Лондона*: 4. сеп. је почео опет велики бој код Плевна да се бије. Даљег извештаја нема.

— Из *Париза*: Тјер ће се 8. сеп. сахранити у инвалидској цркви. Народ купи новаца, да му подигне споменик.

— Из *Цариграда*: На Шипки је опет почео бој.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

„СРПСКИ СОКО“

велики илустровани календар за годину 1878.

изишао је из штампе

и разашиље се свима претплатницима.

Цена је 50 нов. или 1 динар.

Наручује се у Новоме Саду у администрацији „Заставе.“

Књижарима се даје обичан књижарски рабат, а остали растуривачи добијају 20%.

У Новоме Саду 5. септембра 1877.

УРЕДНИШТВО „СРПСКОГ СОКОЛА.“

ПРВА СВЕСКА

ИСТОРИЈЕ

ВОЈНИЧКЕ КРАЈИНЕ

од Фр. Ваничека,

изишла је из штампе у српском преводу. Стаје 25 новчића. Може се наручити код мене и у овдашњој књижари А. Лакнера. Растуривачи добијају 10% и ко се жели тога латити нека се код мене јави.

У Земуну 9. августа 1877.

Јустин Милан Шимић.

Курз бечке берзе 26. авг. (7. септ.)

5% металици	64.40
5% народног зајма	67.35
Државни зајам од 1860 г.	111 80
Акције банчине	847.—
Кредитне акције	201 25
Лондон	119,30
Угарске разтеретнице	75.75
Темишварске разтеретнице	75.—
Ердељске разтеретнице	74.—
Хрватско-славонске разтеретнице	84.—
Сребро	104.75
Ц. кр. дукати	5.71
Наполеондори	9 56
Немачке марке	58.55

Прво ц. к. повл. паробродско друштво.

РЕД ПЛОВИДБЕ

ПУТНИЧКИ ПАРОБРОДА.

Од суботе 1. септ. пловит ће путничке лађе.

Средом и суботом из **Будим-Пеште** у **Н. Сад.**

Четвртком и недељом из **Новог Сада у Будим-Пешту**

по истом досадањем реду, као лађе из **Будим-Пеште за Земун** и полазе:

Из **Будим-Пеште** у 7 сати у јутру.

Из **Новог Сада** после ½11 сати пре подне.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ

који се расписује на упражњено учитељско место срп. мушке школе I. разреда у Баваништу са год. платом од 300 ф., 6 хвати дрва, 2 ф. 10 н. писарине и слободан стан с баштом.

Проситељи имају своје молбенице са нужним прилозима до 13. (25.) септембра т. г. баванишком школском одбору послати. Учитељ је дужан у цркви појати и децу у појању обучавати. Сомборски приправници имају првенство.

У Баваништу 19. (31.) августа 1877.

НИКОЛА АЛЕКСИЋ, перовођа — 1—3 — Т. ЖИВКОВ, председник.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

Кр. котарски суд у Руми ставља овим на опште знање да је на молбу туторства малољетних наследника после Косте Томашевића ц. кр. котарски суд у Митровици решењем од 31. јула о. г. бр. 3052. дозволио добровољну јавну дражбу једног винограда у површини од 1000 квадр. фати под парц. бр. 1436. и шљивика од 920 кв. ф. под парц. 1431. у хатару општине Манђелоса под грунт. зап. бр. 301. и да је овај за извађање те дражбе умољени суд одредио један дражбени рок на месту непокретнина у Манђелосу на дан 29. септембра 1877. у 11 сати пре подне на којој ће се горње непокретнине продати под следећим условима.

1. Како виноград тако и шљивик не сме се испод процењене вредности од 220 ф. продати.

2. Сваки дражбеник дужан је 10 проц. пишманлука у руке судбеног изасланика положити а остатак куповнине има се за 14 дана ц. кр. котарском суду у Митровици платити.

3. Са даном дражбе ступа купац у физични посед стиме, да њему род за ову годину не припада него има виноград уживати кад се род обере.

4. Нејамчи се за величину те непокретности.

5. Трошкови за препос спадају на купца.

Позивају се сви који ове непокретности купити желе на горњу дражбу тиме, да се грунтовни извадак увек код овог суда угледати може.

Кр. кот. суд у Руми 25. августа 1877.

1—3 — КОТАРСКИ КР СУД.

ШКОЛСКА ОБЈАВА.

У србској вишој девојачкој школи сомборској, као и у свима разредима српске мушке и женске главне народне узорне школе сомборске наставе се започиње 5. септембра.

Родитељи са стране, који желе децу своју у ове школе дати, нека их ради уписивања најдаље до 3. септембра овамо доведу, донесавши са собом сведочбе дечије о свршеним наукама. —

У први разред више женске школе примају се ученице, које су IV. разред српске народне школе свршиле и које осим србски и словенски још и мађарски и немачки добро читати и писати знају. —

У Сомбору, 27. августа 1877. — 1—2

Н. Ђ. Вукичевић

српских народних и више девојачке школе сомб. управитељ

ШКОЛСКА ОБЈАВА.

Уписивање ученика у србску учитељску школу сомборску почеће се 1. а завршиће се 3. септембра.

У први разред ове школе примају се:

а) ученици Срби православне вере, телом и душом здрави и добре нарави, који су 15-ту живота годину навршили и најмање трећи реални, четврти гимназијски или све разреде грађанске школе (у Угарској IV. а у троједној краљевини VIII. разр.) с довољним успехом свршили, што све имају сведочбама доказати;

б) ученице Српкиње православне вере, здраве и добро васпитане, које су трећи разред више женске школе свршиле, и барем 14-ту годину живота навршиле. Оне имају уз крштено писмо, школску и лекарску сведочбу, донети још и писмено уверење од родитеља ил старатеља, да имају средства за своје трогодишње овде издржавање.

У Сомбору, 23. августа 1877.

Н. Ђ. ВУКИЧЕВИЋ, — 1—2 — срб. учитељ. школе сомборске управитељ.

Школска објава.

Ове школске, 1877/8. године отвара се и *четврти* разред ове више девојачке школе.

Уписивања почињу првог септембра по стар. кал. а предавања одмах за тим у први понедеоник.

Ученице, које желе ступити у први разред морају имати сведочбу, да су свршиле четврти разред основне школе с добрим успехом. Које нису свршиле четврти разред, морају полагати пријемни испит.

Све ученице које ступају у први разред ове школе морају имати десет година.

Школарина за сва четири разреда износи годишње 5 фор. а осим тога оне што ступају у први разред имају да плате уписнину 1 фор. и све без разлике за библиотеку 1 фор.

Сиромашне а добре ученице ослобађају се на основу сведоџбе о сиромаштву од свакога плаћања, и добијају школске књиге на послугу.

Панчево, 20. авг. 1877.

УПРАВА — 2—3 — срп. више дев. школе.

СТЕЧАЈ.

На овдашњој женској школи упражњено је учитељско место с којим је скопчана плата у готовом новцу 240 фор. а. в. — 3 хвата тврдих дрва, 3 хвата сламе, стан у натури из 2 собе, с кујном, шпајзом, подрумом, баштом, 1 ланац од 1600 квдр. хвати пољске земље за усев, 24 преж. меци жита и 24 преж. меци кукуруза у зрну скопчана.

Од учитеља се изискује да је сомборски приправнички завод с добрим успехом свршио, мора бити Србин и који још к томе мађарски и немачки читати и писати зна имаће првенство.

Молбенице о способностима потражиоца, по садањим школским наредбама, имају се са нужним сведочбама овој црквеној општини до мале Госпојине — 8. септембра 1877. по ст. кал. поднети.

Осим школске дужности имаде исти г. учитељ у цркви и свагда по црквеним уредбама појати и к тому децу у црквеном појању обучавати.

У Томашевци на велику Госпојину 1877.

КОНСТАНТИН ЋУРЧИН, председник. — 2—3 — ЂОРЂЕ ЈАНКОВ, перовођа.

СТЕЧАЈ.

По уредби за српске народне школе §. 24. поставља овдашња општина у својој српској женској школи једну учитељицу која ће децу обучавати:

ручне женске радове, о нези и болести, домоводству, држање куће итд. телесно вежбање и појање нарочито певање.

Она ће имати сваки дан 1 сат пре и после подне означену науку у школској соби свакидашњим ученицама у српском језику предавати, — са поФторним ученицама пак четвртком и недељом по 2 сата.

За такову учитељицу опредељена је годишња плата 200 ф. у готовом, 50 ф. за станарину или стан у натури, један и по фат тврди дрва и релутум за 3 фата житне сламе, које школски завод исплаћивати има.

Госпође и госпођице које желе исто место постићи, да изволе по горе означеној уредби њихове пријаве са нужним сведочбама о способности и досадашњем занимању до 30. септембра по стар. кал. црквеној општини амо поднети будући да ће у тај дан избор бити.

Од стране местног школског одбора у Томашевци 19. (31.) августа 1877.

ЂОРЂЕ ЈАНКОВ, перовођа. — 2—3 — КОНСТАНТИН ЋУРЧИН председник.

СТЕЧАЈ.

На троразредној мушкој школи у Деспот-Сентивану, упражњено је место учитеља са платом 380 фр. а. вр., два фата дрва, слободан стан са баштом и од укопа гди учитељ буде позват 50 новч. Учитељу у дужност спада у цркви појати и децу у пјењу учити.

Компетенти имају своје молбе до 8. септембра по стар. календару подписаном одбору послати.

У Деспот-Сентивану 16. августа 1877.

3—3 — ШКОЛСКИ ОДБОР.

СТЕЧАЈ.

На сбосполној опћој пучкој школи у Путинци кр. поджупаније румске расписује се по ново место учитеља, подједно црквеног певца источно-православне вероисповести уз годишњу плату од 350 фор. 3 хвати дрва, слободан стан и врт.

Проситељи нека своје на високу кр. хрв. слав. далм. земаљску владу управљене молбенице с крштеним писмом, сведочбом о учитељском оспособљењу, досадањем службовању и моралном својем понашању поднесу општинском школском одбору у Путинце (пошта Рума) до 30. Септембра (по нов.) 1877.

Кр. школско надзорништво жуп. румске. — 2—3

У Вуковару 31. Августа (по нов.) 1877.

СТЕЧАЈ.

На обосполној опћој пучкој школи у Павловци кр. поджупаније румске расписује се по ново место учитеља подједно црквеног певца источно-православне вероисповести уз годишњу плату од 350 фор. 3 хвата дрва, слободан стан и врт.

Проситељи неке своје на високу кр. хрв. слав. далм. земаљску владу управљене молбенице с крштеним писмом, сведочбом о учитељском оспособљењу, досадањем службовању и моралном својем понашању поднесу опћинском школском одбор у Павловце (пошта Рума) до 30. Септембра (по нов.) 1877.

Кр. школско надзорништво жуп. сремске.

У Вуковару 31. Августа (по нов.) 1877. — 2—3

СТЕЧАЈ. — 2—3

Ради сталног попуњења парохијских места у Вел. Радинци и Крњешевци, овим се стечај расписује.

Проситељи имају своје нужним сведочбама снабдевене молбенице за четир недеље рачунајући од дана првог увршћења расписа овог, овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у Карловци 28. јула 1877 држане. — КОНЗИСТОРИЈА АРХИДИЈ. КАРЛОВАЧКЕ.

СТЕЧАЈ.

Оставком учитеља упражњен је женски разред на Фаркаждинској основној школи, с тога се стечај расписује:

Плата је годишња у готовом 300 ф. писарине 2. ф. 40 н. један ланац ораће земље, два хвата тврди дрва, 3 хвата сламе, слободан стан с кујном. пространом авлијом и баштом има и од погреба ко га позове 50. н.

Проситељи који ово место заузети желе, нека своје молбенице са сведоџбама подкрепљене најдаље до мале Госпожине о. г. овамо послати изволе.

У дужност им спада у први појати и децу у црквеном појању обучавати.

У Фаркаждину 10. Августа 1877.

СВЕТОЗАР ЈОВАНОВИЋ, парох, администр. председ. црк. општ. и управитељ школа. — 3—3 — МИХ. КОМЛУШКИ, перовођа.

Припознати као најбољи новосадски

краставци

и укисељене зелене **ПАПРИКЕ**, у сасвим малим бурадима, приуготовљено по врло умерену цену препоручује

САВА ЛАКИЋ, у Новом Саду. — 1—

Мануфактурна трговина

ЈЕФТЕ ОСТОИЋА

у Руми

потребује једног спомоћника и једног шегрта који одма могу ступити. — 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно упражњено место из стипендијске закладе Нестора Димитријевића са годишњом стипендијом од 250 фор. а. вр. и то за слушаоца јуридичких или виших милитарских наука.

Молбеници ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. сведочанство сиромаштва, у ком ваља да стоји и колико родитељи молиочеви имају деце: 3 школска сведочанства од последње две године; и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама.

У смислу последње воље оснивачеве првенство на стипендију имају синови браће му Кузме и Ћире, даље сродници оснивачеви из Јакова у Срему, а за тим ученици родом из В Бечкерека.

По министарској наредби не сме ни један питомац у једно и исто време уживати две или више стипендија.

Стечај овај траје четири недеље дана, од дана кад последњи пут изиђе.

Из главне скупштине „Матице Српске“, у Новоме Саду 18. (30.) августа 1877.

Председник „Матице српске“:

А. ХАЏИЋ с. р. секретар. — СТЕВАН БРАНОВАЧКИ с. р. — 3—3

СТЕЧАЈ.

На обосполној опћој пучкој школи у Вогњу кр. поджупаније румске, има се попунити место учитеља уједно црквеног певца источно-православне вероисповести уз годишњу плату од 350 фор. 3 хвата дрва добар нов стан у нарави с вртом, за тим 50 нов. од укопа.

Проситељи нека своје на високу кр. хрв. слав. далм. земаљску владу управљене молбенице с крштеним писмом, сведочбом о учитељском оспособљењу досадањем службовању и моралном својем понашању поднесу опћинском школском одбору у Вогањ (пошта Рума) до 30. септембра (по нов.) 1877

Кр. жуп. школско надзорништво. У Вуковару 30. августа (по нов.) 1877. — 3—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место женског учитеља у Товаришеву, отвара се стечај до 18. септембра т. г. по ист. кал.

Плата је годишња 360 ф., слободан огрев преко зиме, са слободним станом и пространом баштом. Дужност је учитеља поред наставе и у цркви појати.

Компетенти, који ово место получити желе, имају своје са нужним документима снабдевене молбенице до горе назначеног рока председништву овом послати.

Из седнице српске црк. правосл. товаришке општине 14. августа, 1877. држане.

МИРОСЛАВ ГРУЈИЋ, перовођа. — 1—3 — ЂОКА БАШИЋ, председник.

Мануфактурна трговина

МИХАИЛА БАКМАЗА

у Митровици

потребује два спомоћника. — 3—3

Мануфактурна трговина

С. ВЕЗЕНКОВИЋА

у Вршцу. — 2—2

потребује једног млађег спомоћника и једног шегрта

Гвожђарска и Спецерајска трговина

Љ. Е. ПАНАЈОТОВИЋА И СИНОВА

у Руми

потребује једног од млађих, ал способних спомоћника. и једнога шегрта. — 2—3

Мешовита трговина

БРАЋЕ ДУДИЋ

у Руми

треба једног од млађи помоћника. — 3—3

ПИВАРА

врло добро уређена, са добрим подруми и леденицом снабдевена и са парним млином скопчана, издаје се на више година у закуп.

Подузимачи нека се изволе на подписаног властника обратити.

ЈАКОВ ТЕУШ.

2—3 — трговац у Митровици.

---

200 катастрални јутара ораће земље

покојног госп. мајора Јована витеза Милекића у Митровици, издају се на три ил више година под закуп.

Једна парцела исте земље велика је 135 јутара, на истој има економни зграда и удаљена је по сахата од Митровице. Друге две парцеле свака од 33. јутра само су један четврт сахата од Митровице далеко.

Уз ту земљу спада још неколико минута само од исте а на крају лежећи добор са кућом, шталом, шупом, великом авлијом за гувно, баштом и великим чардаком, који се за оставу хране као магазин даде употребити.

Земља заједно са обором може се одма под закуп и обраду узети. Закупна цена и увети дознају се код г. Ћире пл. Милекића у Митровици. — 3—6

ПРЕДАВАЊА

У ТРГОВАЧКОМ УЧЕВНОМ И ВАСПИТНОМ ЗАВОДУ,

који постоји већ 43 године

у Љубљани (у Крајнској),

почињу 1. октобра н. к. ов. год.

Обавештења и програм шаље се с највећом готовошћу.

ФЕРДИНАНД МАР, управитељ.

Адреса: **Ferdinand Mahr,** Direktor, in Laibach (Krain.) — 1—3

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић — Издавалац „Задруга за срп. кар. штампарију“. — Српска народна задружна штампарија.